

Fiskālās disciplīnas padome

FISKĀLĀS DISCIPLĪNAS UZRAUDZĪBAS ZIŅOJUMS

PAR LATVIJAS VIDĒJA TERMIŅA BUDŽETA IETVARU
2020.-2022. GADAM

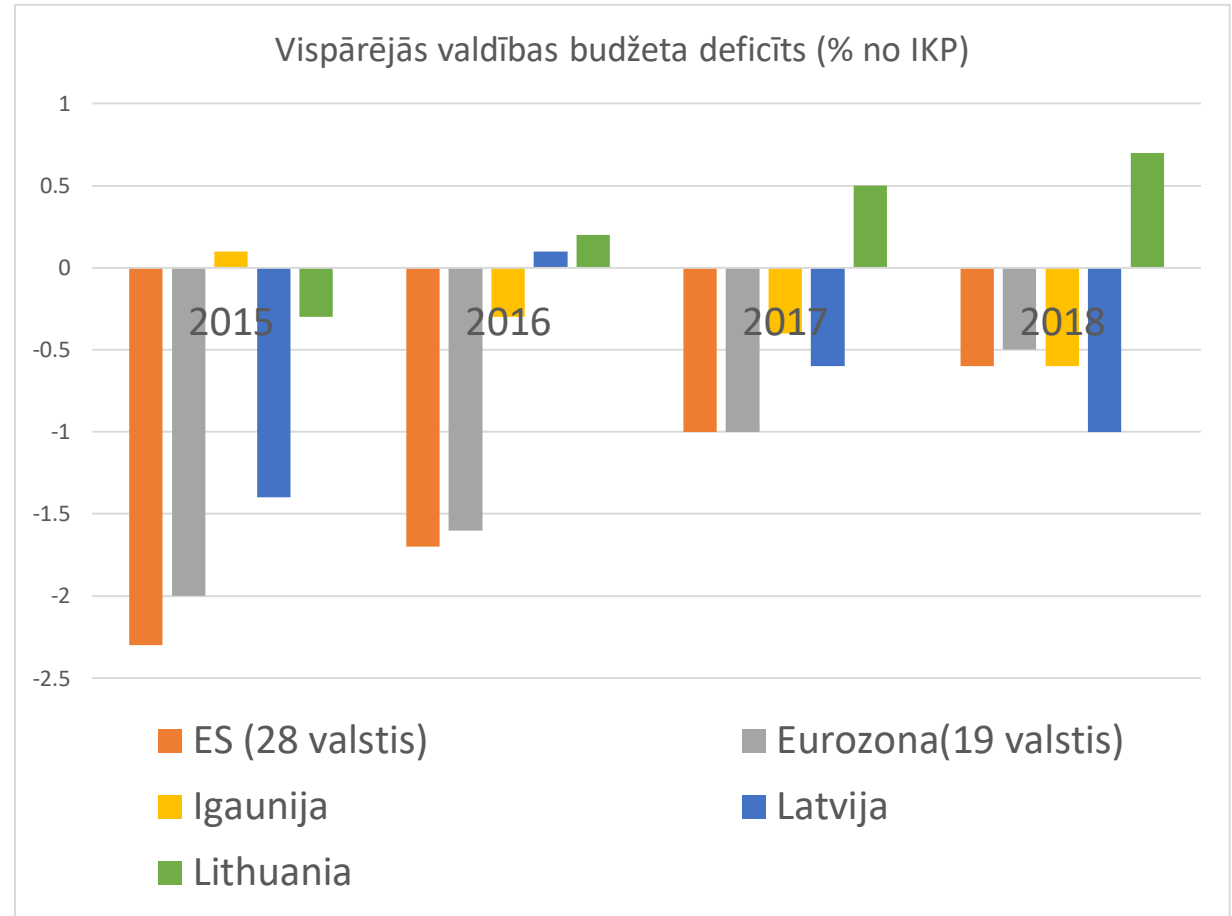

Budžeta deficīta dinamika

- Latvijas vispārējās valdības budžeta bilance pēdējos gadus kopumā labāka nekā vidēji ES valstīs un eiro zonā izņemot 2018.gadā

Tomēr.....

- 2018.gadā vispārējās valdības budžeta bilance atpaliek gan no Baltijas kaimiņiem, gan arī vidējiem ES un eirozonas rādītājiem

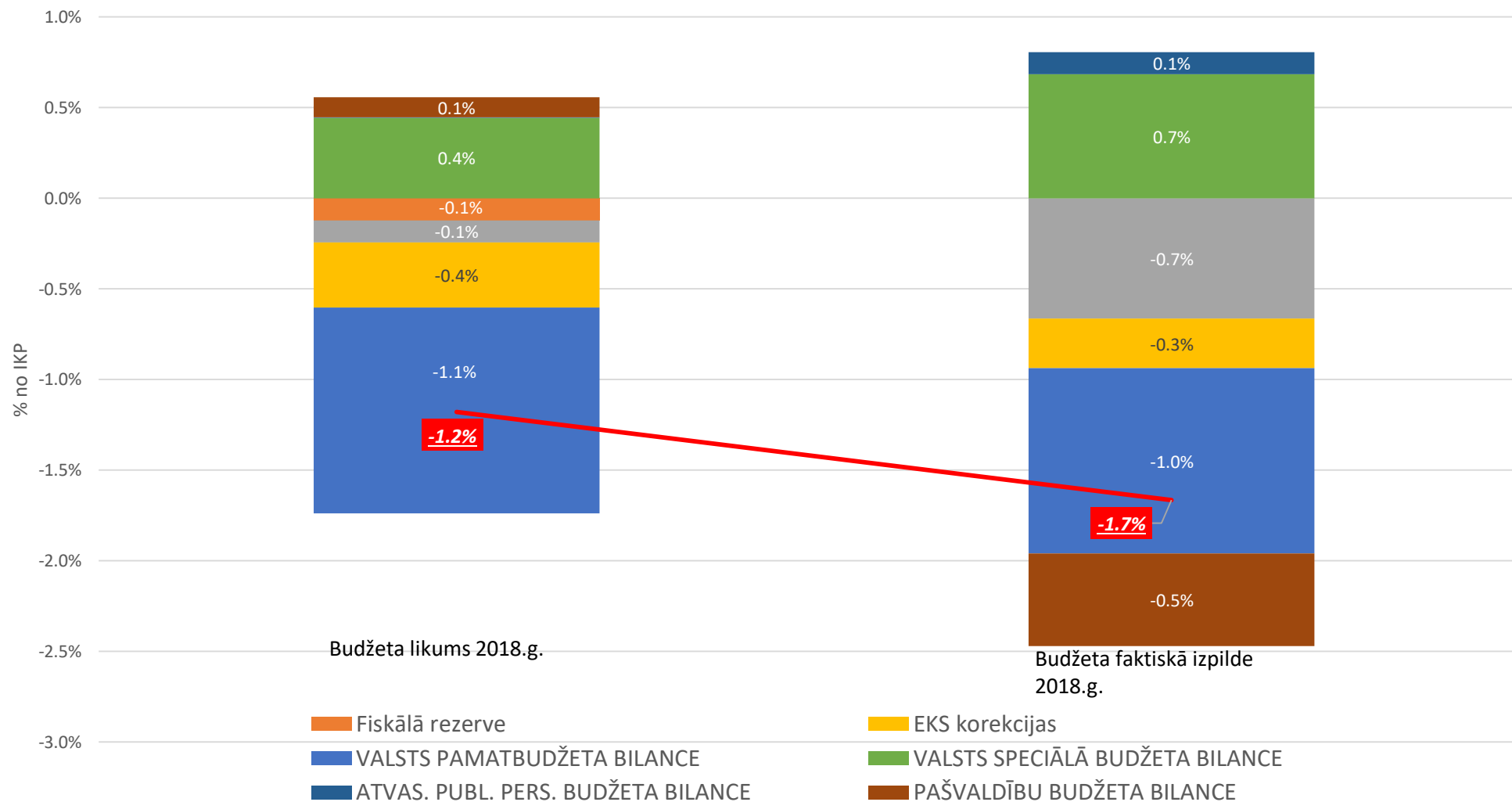

Avots: Eurostat

Fiskālās disciplīnas padome

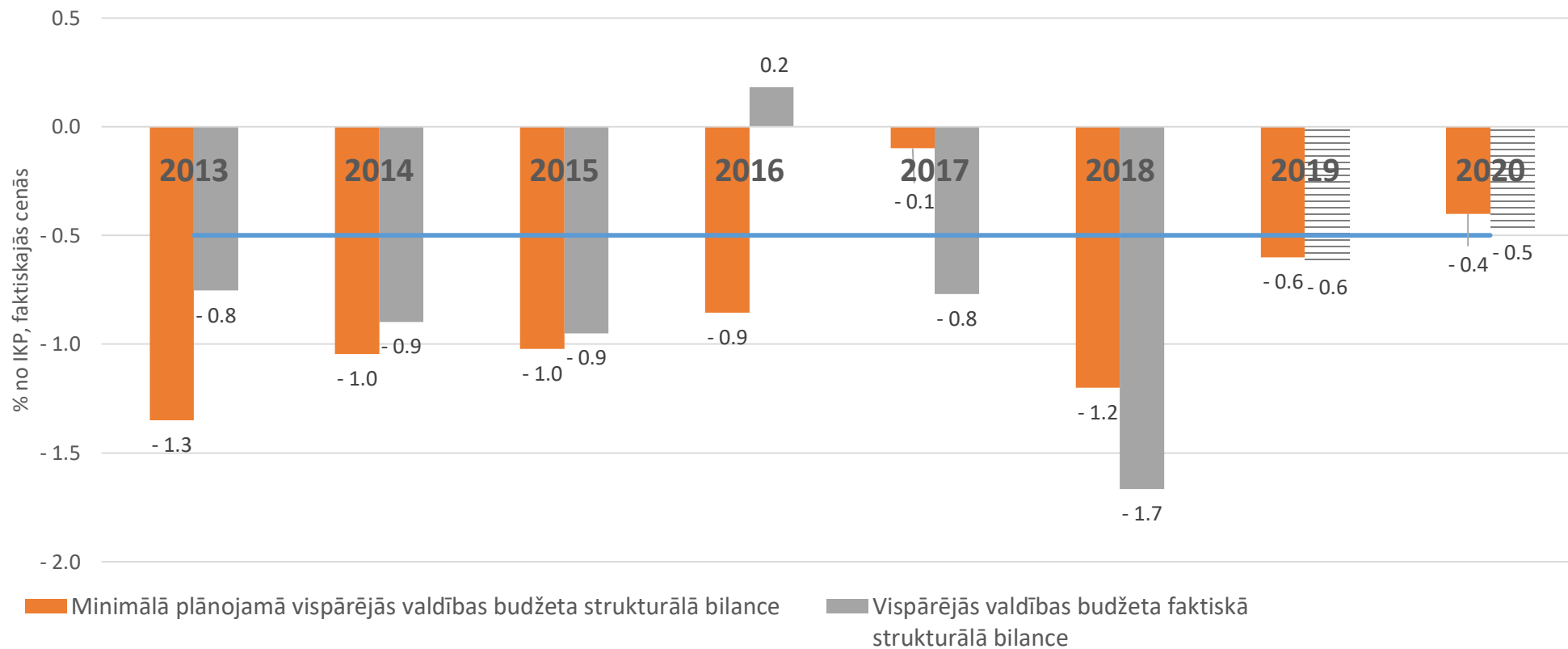
Strukturālā vispārējās valdības budžeta bilance 2018.g. plānotais un sasniegtais (% no IKP)

Avots: FM dati

Strukturālās bilances līmenis un VTBL mērķi - plānotais un faktiskais, % no IKP

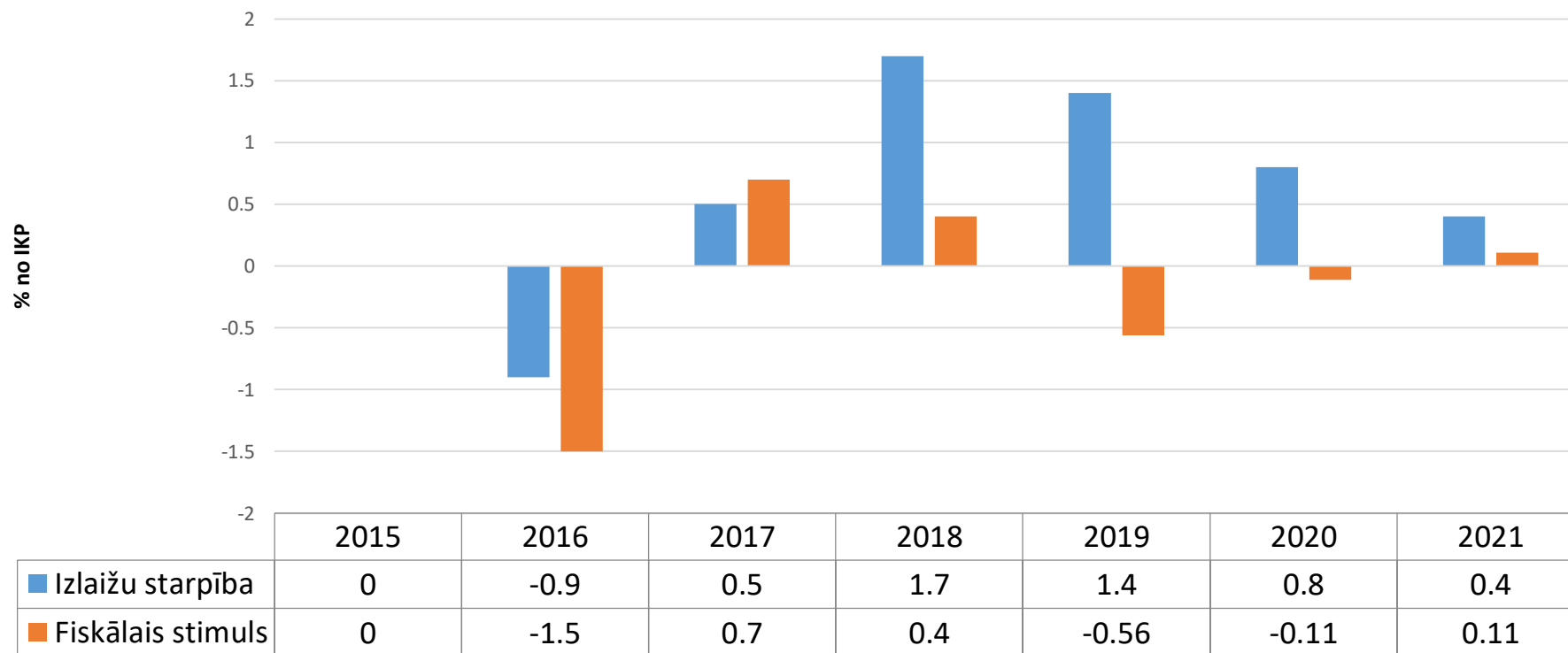
Avots: Padomes aprēķini un VTBL periodā 2013.g.-2018.g.

Fiskālā politika kopš 2017.gada, bet it īpaši 2018.gadā ir bijusi vaļīgāka, nekā tai bija jābūt saskaņā ar FDL.

Fiskālās disciplīnas padome

Iepriekšējo gadu valdības fiskālā politika nav bijusi pietiekami pretcikliska, kā to prasa FDL; tas ierobežos lejupslīdes fāzē pietiekami efektīvu stimulējošu fiskālo politiku

Avots: Eurostat, Finanšu ministrija, Padomes aprēķini

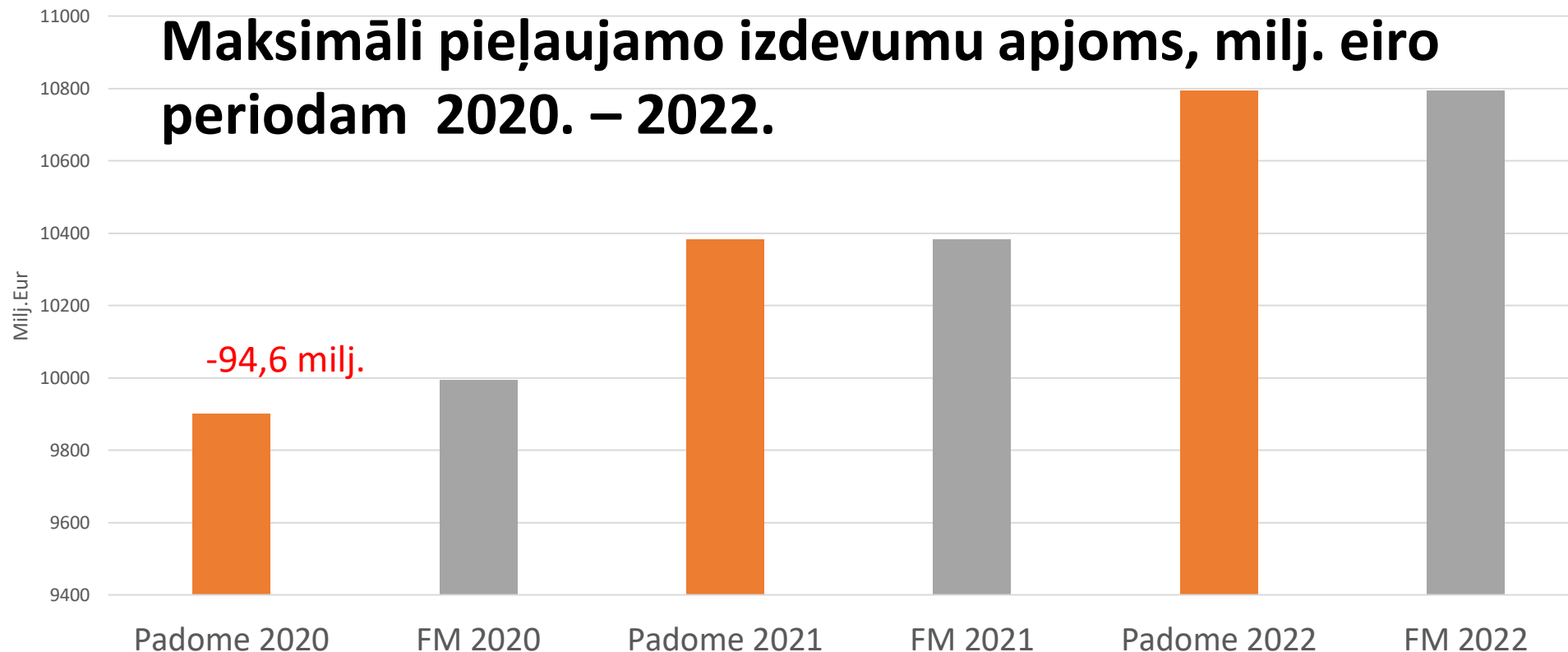
Izlaižu starpība Fiskālais stimuls

Fiskālais stimuls tiek definēts kā Vispārējās valdības budžeta bilances izmaiņas salīdzinot ar iepriekšējo gadu (% no IKP), lai stimulētu ekonomiku.

Fiskālās disciplīnas padome

Avots: FM sniegtā informācija un Padomes aprēķini

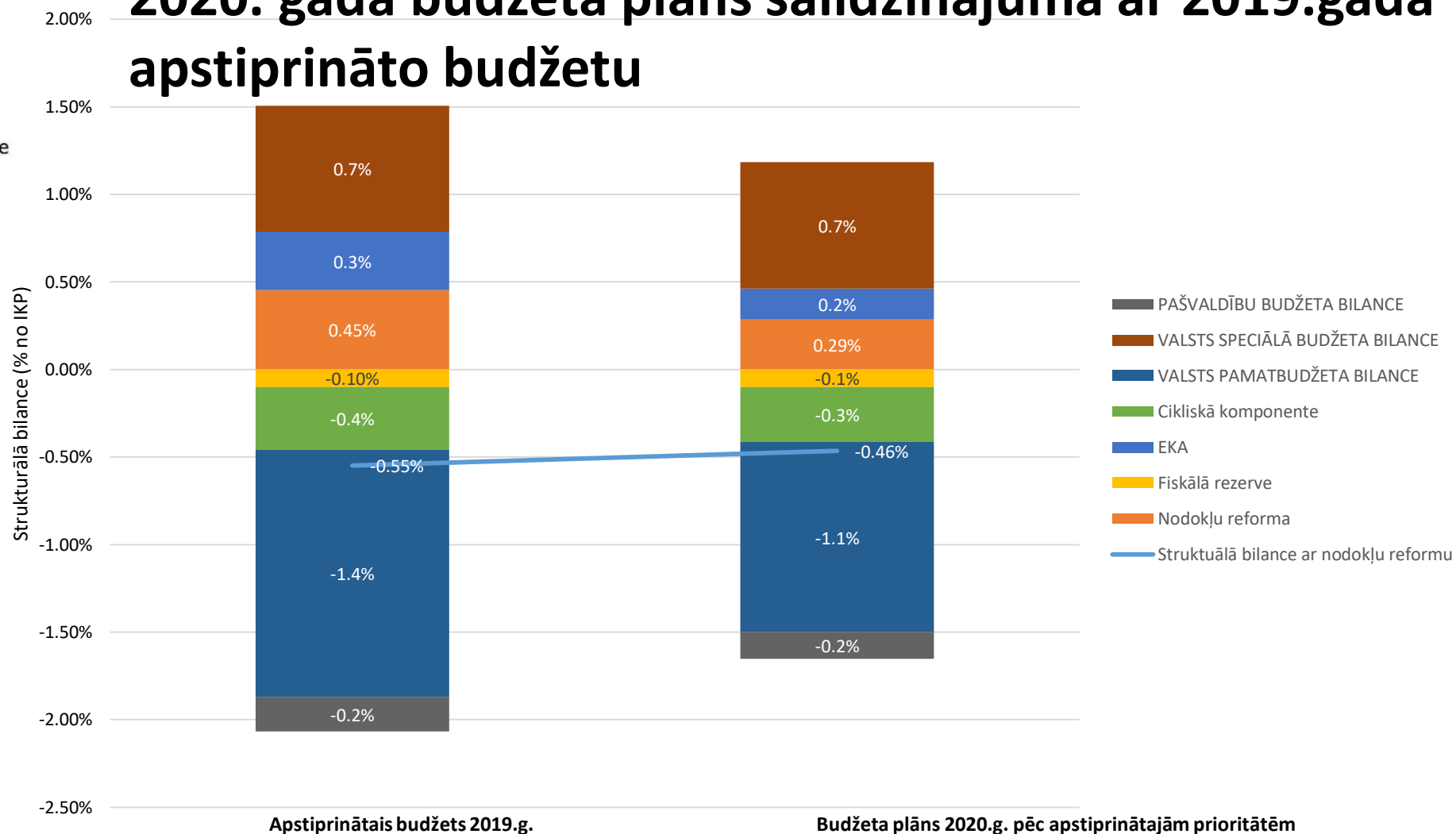
- Nodokļu reformas ietekme nevar tikt atzīta par vienreizēju diskrecionāru (one-off) pasākumu, jo tā neatbilst one-off kritērijiem pēc būtības.
- One-off neatzīšanas sekas valsts budžetam: nepieciešamība konsolidēt budžetu 94.6 miljonu apmērā 2020. gadam.
- Turpmākiem 2021. un 2022. gadiem Padome piekrīt FM piedāvātajam maksimāli pieļaujamo izdevumu aprēķinam.

Fiskālās disciplīnas padome

2020. gada budžeta plāns salīdzinājumā ar 2019.gada apstiprināto budžetu

Apstākļos, kad strauji aug ekonomika un tās pieaugums pēdējos gados ir pārsniedzis potenciālo izaugsmi, budžetu vajadzētu sagatavot ar pārpalikumu, nevis deficītu.

Nodokļu ieņēmumu prognozes

- Nodokļu reformas rezultātā ir kritušies nodokļu ieņēmumu pieauguma tempi bet UIN ieņēmumi ir kritušies pret 2018.gadu un pret 2019.gadam plānoto
- Finanšu ministrija ir samazinājusi vairāku nodokļu ieņēmumu prognozes 2019.gadā.
- Riskus 2020. gada nodokļu ieņēmumu prognozēm rada ekonomikas straujāka sabremzēšanās salīdzinot ar makroekonomiskajām prognozēm budžeta projekta pamatā

Valsts budžeta ieņēmumu izaugsme % pa nodokļu veidiem Ieņēmumu veids	2018 fakts/ 2017 fakts	2019 budžets/ 2018 fakts	8 m 2019 fakts / 8 m 2018 fakts	2020 BPP/ 2019 budžets
Nodokļu ieņēmumu pieaugums pret iepriekšējo periodu	8%	4%	<u>1.9%</u>	<u>7%</u>
UIN	<u>-29%</u>	<u>-34%</u>	<u>-94%</u>	<u>29%</u>
IIN	2%	0%	7%	2%
Sociālās iemaksas	15%	6%	9%	8%
Nekustāmā īpašuma n.	-2%	10%	2%	-4%
PVN	12%	8%	8%	9%
Akcīzes nodokli	13%	9%	5%	8%
Citi netieši n.	-1%	8%	-3%	2%

Aktuālākās reālā IKP prognozes dažādos avotos

Reālā IKP pieaugums	2019	2020	2021
LB (Sep.)	2.5%	2.6%	-
EK (Maijs)	3.1%	2.8%	-
SVF (Okt.)	2.8%	2.8%	3.0%
<u>FM (Jun.)*</u>	<u>3.2%</u>	<u>2.8%</u>	<u>2.8%</u>
ESAO (Maijs)	2.7%	2.7%	-
SEB banka (Aug.)	2.4%	2.0%	2.5%
SWEDBANK (Aug.)	2.8%	2.0%	-

**Padomes apstiprināts 2019. gada 25. jūnijā*

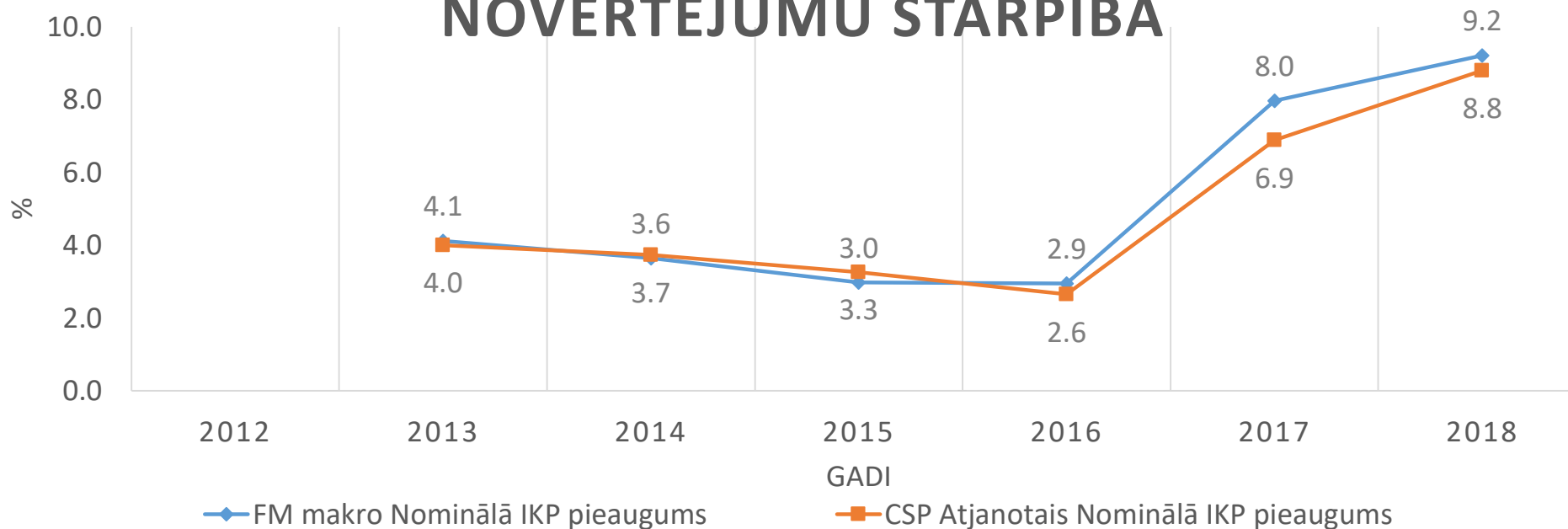
Avots: LB, EK, SVF, FM, ESAO, SEB Bank, Swedbank

Makroekonomiskās prognozes nākošajiem gadiem norāda uz ekonomikas sabremzēšanās sākšanos un valdībai ir jābūt piesardzīgai plānojot palielināt budžeta bāzes izdevumus.

Fiskālās disciplīnas padome

NOMINĀLĀ IKP PIEAUGUMA TEMPA NOVĒRTĒJUMU STARPĪBA

- 2019. gada 30. novembrī CSP ir veikusi IKP datu atjaunošanu mainot IKP novērtējumu faktiskajās cenās un mainot bāzes gadu reālā IKP aprēķinam no 2010.g. uz 2015.g.
- FM un Padome aprēķinos izmantoja iepriekš publiskotos CSP datus, t.sk. aprēķinot makroekonomikas prognozes un fiskālo skaitliskos nosacījumus 2019.g. -2022.g.
- Veiktās datu izmaiņas ietekmēs potenciālā IKP un izlaižu starpības novērtējumu, gatvojot nākamās makroekonomiskās prognozes.

Fiskālā nodrošinājuma rezerve

Padome atzinīgi vērtē Fiskālā nodrošinājuma rezerves izveidi 2020. gadam un vidējam termiņam minimālajā apjomā (0,1% no IKP), kā to prasa FDL normas, tomēr nākotnē varētu būtu nepieciešams rezervi palielināt risku dēļ:

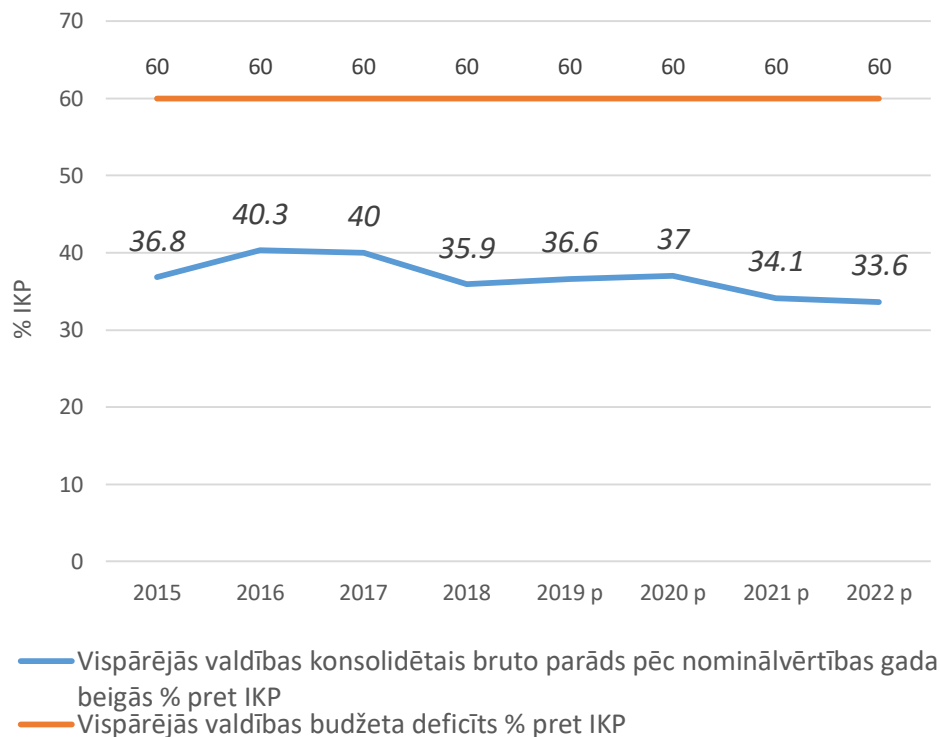
- pieaug ārējā nenoteiktība,
- palēninās ekonomiskās izaugsmes tempi Latvijā un eksporta tirgos,
- Brexit neskaidrība,
- konflikti starptautiskajā tirdzniecībā
- fiskālo prognožu kļūdas

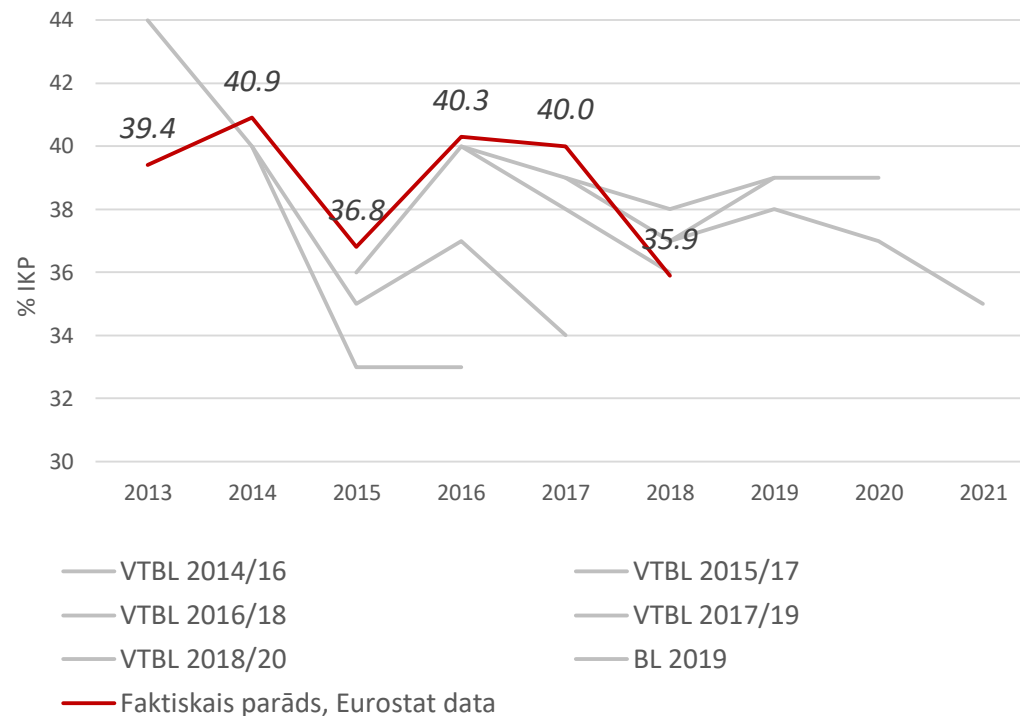

Fiskālās disciplīnas padome

Valsts parāds, % no IKP

Avots: CSP un Valsts Kase

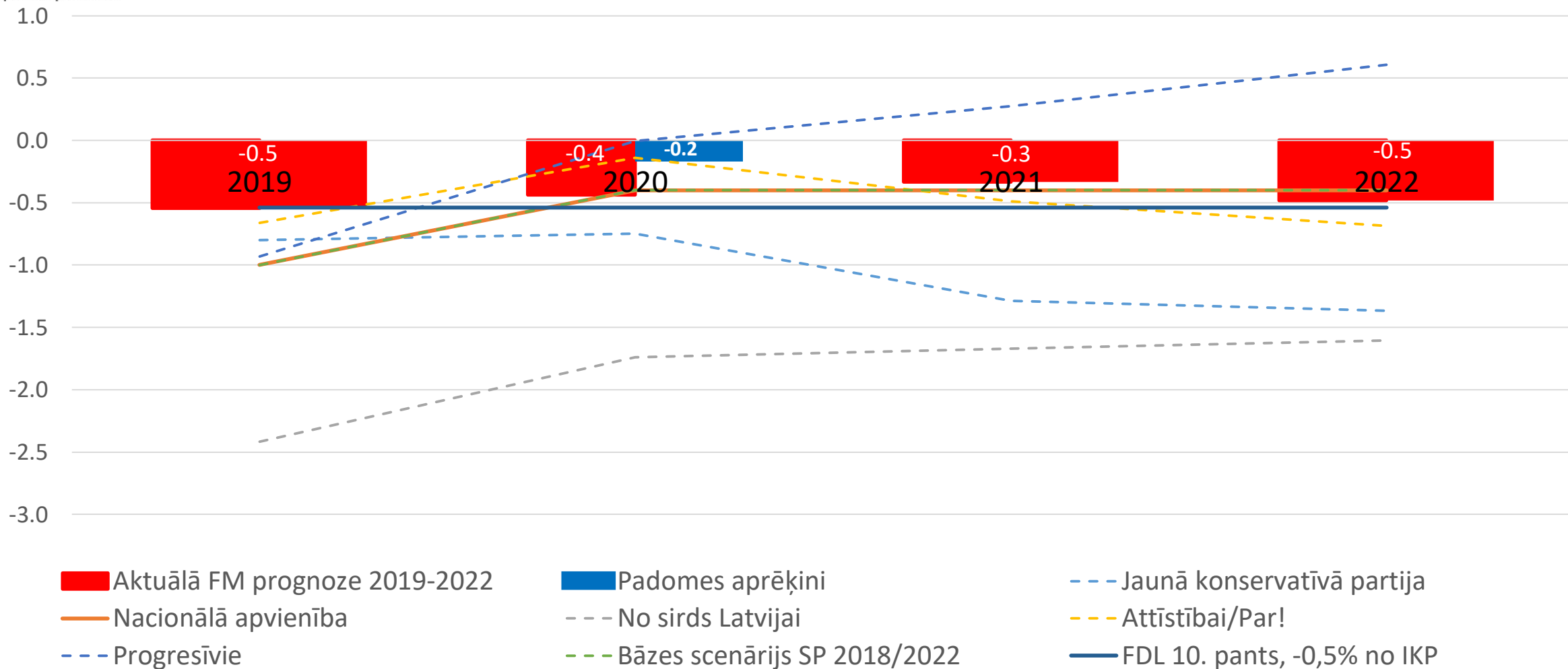
Avots: VTBL un Eurostat

- Laikā līdz 2018. gadam parāda apmērs pastāvīgi pieauga, to t.sk. sekmēja ES regulējumā atļautās atkāpes no bilances mērķa, kuras sākot ar 2020. gadu vairs neplāno pielietot.
- No fiskālās disciplīnas viedokļa parāda pieaugums ekonomikas izaugsmes gados ir vērtējams negatīvi, jo sašaurina finanšu iespējas nākamajā ekonomikas sabremzēšanās periodā.

Fiskālās disciplīnas padome

Politisko partiju aptaujā pieteiktās budžeta bilances prognozes un prognozes budžeta projektā

Avots: Padomes veiktā politisko partiju aptauja (2018) un FM sniegtie aprēķini

Noslēdzoši: atzinīgi vērtējumi

Valdība ir spērusi soļus pareizajā virzienā, konsolidējot budžeta plānos fiskālo bilanci kopš tās būtiskas pasliktināšanās 2017. un 2018. gadā, tomēr Padome saskata par vajadzīgu turpmāk uzlabot bilanci par 94,6 miljoniem eiro 2020. gadā salīdzinot ar paredzēto sagatavotajā valsts budžeta projektā.

Padome atzinīgi vērtē Fiskālā nodrošinājuma rezerves izveidi 2020. gadam un vidējam termiņam minimālajā apjomā, kā to prasa FDL normas, tomēr pieaugošie riski var prasīt rezervi nākotnē palielināt.

Padome uzskata, ka labi plānota un īstenota administratīvi-teritoriālā reforma var uzlabot budžeta izdevumu prioritizēšanu un efektivitātes paaugstināšanu pašvaldībās .

Noslēdzoši: kritiski norādījumi un ieteikumi

2017. gadā pieņemtajai nodokļu reformai ir būtiska nelabvēlīga fiskālo telpu samazinoša ietekme, kura visvairāk izpaužas 2019. gadā un 2020. gadā. Tā rezultātā nodokļu ieņēmumos tika zaudēti aptuveni 1% no IKP gadā, vienlaikus radot fiskālo stimulu straujas ekonomiskās izaugsmes laikā.

Nodokļu reforma ir samazinājusi resursus, kas būtu nepieciešami, lai samērotu valsts budžeta apmaksātu darbinieku algas ar darba samaksas pieauguma tempiem citās ekonomikas nozarēs. Turpmāku budžeta nozaru darbinieku atalgojuma palielinājumu var īstenot, tikai samazinot darbinieku skaitu, kam būtu vajadzīgas strukturālās reformas.

Padome atzīmē, ka 2020.gada budžeta projektā izdevumi pieaug par 5,1%, lai gan ieteicams būtu izdevumu pieauguma ierobežojums 4.2% apmērā, bet šogad veiktā izdevumu pārskatīšana bija formāla, bez strukturālu uzlabojumu iezīmēm.

Noslēdzoši: ieteikumi sistemātiskā izmaiņām

Padome uzskata, ka jāuzlabo ekonomisko ciklu analīze un jāizstrādā adekvāts politiskās rīcības plāns. Iniciatīva pārskatīt bezdarbnieka pabalstus augsta darbaspēka pieprasījuma apstākļos ir atbalstāma, kaut arī nedaudz novēlota. Citas ekonomiskā cikla ārējās problēmas nav pienācīgi ņemtas vērā.

Nodokļu reforma jāaskaņo ar ilgtermiņa izdevumu vajadzībām. Valdībai tās jāsabalansē starp dažādām nozarēm un jāpieprasa, lai prioritātes tiktu noteiktas uzdevumiem un resursu piešķiršanai, nepārsniedzot ilgtermiņa izdevumu maksimālo robežu, pamatojoties uz nozares attīstības stratēģijām.

Valdībai jāapsver fiskālās pārvaldības struktūras uzlabošana, tostarp fiskālās politikas veidošana, orientējoties uz valsts parāda līmeņa stabilizāciju vidējā termiņā, kā arī ierobežojot izdevumu pieaugumu, kas nepārsniedz potenciālā IKP pieauguma tempus.

Fiskālās disciplīnas padome

Paldies!

Fiskālās disciplīnas padome
Smilšu ielā 1-512 Rīgā LV-1919
Tālr.: +371 6708 3650
E-pasts: info@fdp.gov.lv
Mājaslapa: <http://fdp.gov.lv>
Twitter: @Fiskalapadome
Facebook: fiskalapadome